

De hervorming van de onderwijsdoelen

*Advies over het voorstel van decreet houdende
wijziging van het decreet basisonderwijs en de Codex
Secundair onderwijs wat de onderwijsdoelen betreft*

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Jan Peumans, voorzitter van het Vlaams Parlement op 13 november 2017

Uitgebracht door de Algemene Raad op 13 december 2017 met eenparigheid van stemmen.

Voorbereiding: werkgroep Modernisering Einddoelen op 23 november 2017 en 7 december 2017 en 11 december onder voorzitterschap van Geert Schelstraete

Werden geconsulteerd: Raad Secundair Onderwijs op 5 december 2017, Raad Basisonderwijs op 28 november 2017, commissies Buitengewoon Basis- en Secundair Onderwijs op 30 november 2017

Dossierbeheerder: Roos Herpinck

1 KERNBOODSCHAPPEN	2
2 VANUIT WELKE PERSPECTIEVEN KIJKT DE VLOR NAAR EEN NIEUWE ARCHITECTUUR VOOR ONDERWIJSDOELEN?	3
3 WAARDERING VOOR DIVERSE VERNIEUWINGEN	4
3.1 WAARDERING VOOR DE DECRETALE VERANKERING VAN DIVERSE VOORSTELLEN UIT HET ORIËTEREND ADVIES	4
3.2 DE 16 SLEUTELCOMPETENTIES, EEN INHOUDELIJKE RUGGENGRAAT VOOR DE BASISVORMING	4
3.3 RUIMTE VOOR DE OMZETTING VAN BEROEPSKWALIFICATIES IN ONDERWIJSKWALIFICATIES	5
3.4 ONTWIKKELINGSDOELEN VOOR LEERLINGEN MET SPECIFIEKE NODEN OP POPULATIELEVEL	5
4 ENKELE NOODZAKELIJKE BIJSTURINGEN	6
4.1 EEN HANTEERBARE OMSCHRIJVING VAN DE BEGRIPPEN	6
4.2 EEN EENDUIDIGE FORMAT VOOR ONDERWIJSDOELEN MET UITKLARING VAN HUN STATUUT	7
4.3 LEERPLANNEN BLIJVEN BELANGRIJK	7
4.4 EEN EENVOUDIGER KADER VOOR ONDERWIJSDOELEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS	8
4.5 LEVENSBESCHOUWELIJKE VAKKEN	10
4.6 DE ROL VAN DE VLOR BIJ ONTWIKKELING VAN ONDERWIJSDOELEN	10

1 Kernboodschappen

- 1 De Vlor waardeert dat het voorstel van decreet een decretale basis geeft voor diverse voorstellen uit zijn oriënterend advies: de generieke thema's als kader voor onderwijsdoelen, de autonomie van de klassenraad, de uitwerking van curriculumdossiers, de PDCA-cyclus, de afwijkingsprocedure, de ruimte voor een vertaling van beroepskwalificaties in onderwijskwalificaties, de ruimte voor ontwikkelingsdoelen voor het buitengewoon onderwijs op populatieniveau. De Vlor waardeert de ruimte die het voorstel creëert voor de opname van de doelen van de beroepskwalificaties in onderwijskwalificaties.
- 2 Het voorstel van decreet omvat een reeks van 16 "sleutelcompetenties". De Vlor ziet dit als een goed inhoudelijk generiek kader. De raad beschouwt het echter als een opsomming van inhoudelijke thema's die niet mogen ontbreken in de onderwijsdoelen maar ze zijn nog geen goed ordeningskader. Het gebruik van de term 'competenties' is ook misleidend en wijst op een bepaalde visie op wat een onderwijsdoel is en moet omvatten, zonder dat dit is geëxpliciteerd.
- 3 De Vlor pleit voor terminologische duidelijkheid voor alle onderwijsbetrokkenen over de begrippen: basisvorming, basisgeletterdheid, uitbreidingsdoelen, cesuurdoelen, differentiële doelen.
- 4 De Vlor wil duidelijkheid over het format van onderwijsdoelen. De raad wenst geen onderwijsdoelen met telkens een geëxpliciteerd kennis-, vaardigheden- en een attitudeonderdeel. Onderwijsdoelen zijn de integrale formulering van een minimaal leerdoel.
- 5 In het voorstel van decreet is ook sprake van het bereiken van bepaalde attitudes versus het nastreven van bepaalde andere attitudes. Voor de Vlor kunnen enkel doelen die betrekking hebben op leerlingengedrag in een "schoolse" context deel uitmaken van de decretaal vastgelegde onderwijsdoelen.
- 6 De raad pleit voor een vereenvoudiging van het kader voor onderwijsdoelen in het secundair onderwijs.

Jongeren hebben er recht op dat de school alles op alles zet om met hen een gemeenschappelijke kern aan basisvorming te bereiken, ongeacht de finaliteit van hun opleiding.

Naast de "eindtermen" voert het voorstel van decreet "eindtermen voor basisgeletterdheid" in. De Vlor stelt vast dat dit om een ander soort doelen gaat dan de eindtermen voor de basisvorming. Het begrip basisgeletterdheid is niet omschreven; het statuut ervan verschilt fundamenteel van dat van de eindtermen. De raad pleit ervoor om deze doelen geen eindtermen te noemen maar doelen voor basisgeletterdheid. Zo blijft de bestaande definitie van eindtermen eenduidig van toepassing op alleen de eindtermen. Sommige leerlingen zullen deze pas bereiken bij het verlaten van het secundair onderwijs.
- 7 De Vlor pleit ervoor om leerdoelen die doorstroming garanderen, op te nemen in de curriculumdossiers. Deze doorstroomeisen zullen zowel generiek als specifiek moeten worden geformuleerd.
- 8 De Vlor heeft er in zijn eerdere adviezen voor gepleit om enkel onderwijsdoelen voor de basisvorming te bepalen voor de eerste en de derde graad van het secundair onderwijs.
- 9 Een formulering van ontwikkelingsdoelen in het buitengewoon onderwijs op populatieniveau is een goed voorstel. De Vlor wil dat dit kan in het buitengewoon

basisonderwijs, maar ook in het buitengewoon secundair onderwijs. De Vlor dringt aan om dit debat de komende jaren ten gronde te voeren.

- 10 De Vlor staat erop zijn adviesfunctie m.b.t. de ontwerponderwijsdoelen verder te kunnen vervullen. De bepalingen van de resp. wijzigingen aan het decreet basisonderwijs, de codex secundair en het participatiedecreet moeten daartoe worden aangepast.

2 Vanuit welke perspectieven kijkt de Vlor naar een nieuwe architectuur voor onderwijsdoelen?

De Vlor leverde de voorbije twee jaar grondig denkwerk over de architectuur van de onderwijsdoelen.¹ Deze voorstellen zijn terug te vinden in het oriënterend advies² enerzijds en in het advies over de conclusies van het participatief publiek debat over eindtermen³ anderzijds. De raad pleit voor een maximale valorisering van deze twee unaniem uitgebrachte adviezen en herinnert daarom in onderstaande alinea's aan enkele cruciale principes die eraan ten grondslag liggen.

Een **eerste kerngedachte**: de samenleving koestert zeer hoge en diverse verwachtingen ten aanzien van het onderwijs. Dit is een uiting van het zeer grote maatschappelijke vertrouwen in de veranderende kracht ervan. Maar het onderwijs kan nooit een passieve ontvanger worden van die verwachtingen. Onderwijs heeft de plicht en de verantwoordelijkheid om die verwachtingen een plaats te geven in een visie op vormend onderwijs.

De **tweede kerngedachte**: onderwijsdoelen vormen een kader voor extern toezicht door de (onderwijs)overheid op de kwaliteit van scholen. Dit voorstel van decreet moet een (inhoudelijk) coherent geheel vormen met het recente ontwerpdecreet over inspectie 2.0.

Een **derde kerngedachte**: onderwijsdoelen die de overheid vastlegt, moeten kunnen rekenen op een breed draagvlak in het onderwijsveld en in de samenleving. Alle geledingen betrokken bij het onderwijs moeten inspraak krijgen in het debat over onderwijsdoelen. Adviezen over onderwijsdoelen zijn en blijven een kernopdracht voor de Vlaamse Onderwijsraad. De raad wil die opdracht kunnen opnemen op diverse momenten van de beleidscyclus.

¹ We stellen vast dat de overheid nu opteert voor de term “onderwijsdoel” als verzamelterm voor alle eindtermen en ontwikkelingsdoelen. De Vlor neemt in dit advies deze terminologie over. Waar relevant vermelden we wel de specifieke termen eindtermen, ontwikkelingsdoelen.

² Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Samen vorm geven aan een geactualiseerd beleidskader voor eindtermen, leerplannen en kwaliteitstoezicht. Oriënterend advies](#), 8 oktober 2015.

³ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de conclusies van het participatief publiek debat over de eindtermen](#), 24 november 2016.

3 Waardering en bezorgdheden voor diverse vernieuwingen

3.1 Waardering voor de decretale verankering van diverse voorstellen uit het oriënterend advies

De Vlor waardeert dat het voorstel van decreet op meerdere punten voorstellen uit het oriënterend advies overneemt en legistische onderbouwing geeft.

De indeling van onderwijsdoelen in meer generieke thema's biedt, mits verduidelijking over de functie ervan, kansen. De raad waardeert dat het voorstel van decreet de figuur van de **curriculumdossiers** voor het secundair onderwijs decretale onderbouwing geeft. Het behoud van de **autonomie van de klassenraad** bij het beoordelen van de leerlingenprestaties met het oog op het uitreiken van een getuigschrift of diploma is een positieve benadering. Het voorstel van decreet geeft ook eindelijk invulling aan de al lang geformuleerde vraag van de Vlor naar een **PDCA-cyclus** voor het onderhoud en de actualisering van onderwijsdoelen. De Vlor is ook tevreden dat het voorstel van decreet de bestaande **afwijkingsprocedures** voor schoolbesturen die oordelen dat de onderwijsdoelen te weinig ruimte laten voor eigen pedagogische en onderwijskundige opvattingen, behoudt.⁴

3.2 De 16 sleutelcompetenties, een inhoudelijke ruggengraat voor de basisvorming⁵

De Vlor waardeert het voorstel om onderwijsdoelen te formuleren in meer generieke clusters, zogenaamde "sleutelcompetenties". Deze clusters leiden tot een grotere herkenbaarheid over verschillende onderwijsniveaus en onderwijsvormen heen. Dit was een van de duidelijke aanbevelingen in het oriënterend advies van de Vlor. Dit was ook een aanbeveling die resulteerde uit het maatschappelijk debat over eindtermen.

De 16 sleutelcompetenties verschillen echter fundamenteel van aard. Sommige richten zich eerder op geletterdheid in verschillende domeinen (talige geletterdheid, wetenschappelijke geletterdheid, technisch-technologische geletterdheid, digitale geletterdheid), andere zijn eerder gericht op een bewuste houding van de lerende ten opzichte van diverse dimensies (de cultuur, de geschiedenis, het ruimtelijke) en andere zijn eerder ingesteldheden (kritisch denken, innovatieve houding, creativiteit, ...). Er is ook interferentie en overlap tussen die competenties.

De Vlor betwijfelt daarom of "sleutelcompetenties" wel de correcte term is om de 16 kernthema's te benoemen. De term "sleutelcompetentie" refereert te veel aan doelen die (louter) gericht zijn op adequaat functioneren in een concrete werk- of leefsituatie.

Ze vormen bijgevolg geen onmiddellijk bruikbaar inhoudelijk ordeningskader voor leerdoelen.

⁴ Dit luik handelt over art. 3 tot wijziging van art. 44 bis van het decreet basisonderwijs en art. 6 tot wijziging van art. 146 van de codex secundair onderwijs.

⁵ Art. 2 tot wijziging van art. 44, § 2 van het decreet basisonderwijs en art. 6 tot wijziging van art. 139, § 2 van de codex secundair onderwijs.

De Vlor ziet deze 16 sleutelcompetenties daarom eerder als 16 thema's die de **inhoudelijke ruggengraat** moeten vormen van de nieuwe minimumdoelen zowel in het basis- als in het secundair onderwijs. Ze moeten nog een **vertaling** krijgen naar een ordeningskader. Een dergelijk kader moet aan leerplanmakers de kans bieden om **verbinding** te maken tussen de onderwijsdoelen en de leergebieden/vakken. Zij zullen hiervoor vertrekken vanuit een onderwijskundige visie en vanuit een vormende benadering van onderwijs.

3.3 Ruimte voor de omzetting van beroepskwalificaties in onderwijskwalificaties

De raad waardeert dat het voorontwerp van decreet voor het secundair onderwijs openingen maakt voor een meer pedagogische en onderwijskundige inpassing van de kwalificatiestructuur in onderwijsdoelen. Zo maakt het voorstel van decreet geen melding meer van niveaudecriptoren en van descriptorelementen context, autonomie en verantwoordelijkheid bij ieder onderwijsdoel. De tekst laat ook ruimte om meerdere beroepskwalificaties te clusteren. Ten derde laat de formulering ook ruimte voor onderwijsdoelen mits die leiden tot een of meer erkende beroepskwalificaties.⁶

De Vlor blijft bezorgd over de manier waarop de band tussen de beroepskwalificaties en de curriculum dossiers zal worden beschreven in het uitvoeringsbesluit.⁷ De Vlor vraagt dat de principes verwoord in het advies over de relatie tussen curricula en beroepskwalificaties hierin worden verankerd.⁸ De Vlor beschouwt dit als een strategisch uitvoeringsbesluit waarover de raad advies wil uitbrengen.

3.4 Ontwikkelingsdoelen voor leerlingen met specifieke noden op populatieniveau

De Vlor vindt het een goed voorstel om ontwikkelingsdoelen voor het buitengewoon basisonderwijs te formuleren op populatieniveau.⁹ Dit biedt ruimte voor de nodige specificaties naar verschillende leerlingenprofielen waar nodig. De raad vraagt om ditzelfde principe door te trekken naar het buitengewoon secundair onderwijs. Dit laat toe om opleidingsvorm-doorbrekend te werken.

De Vlor dringt erop aan om het debat over de invulling van ontwikkelingsdoelen ten gronde te voeren in de komende jaren. Deze reflectie past in het verder gaande debat over de uitrol van inclusief onderwijs en de afstemming tussen het buitengewoon onderwijs en het gewoon onderwijs om leerlingen met specifieke noden adequate ontwikkelingskansen te geven.

⁶ Art. 6 tot wijziging van art. 147/1, §1 is in dit opzicht bijzonder duidelijk.

⁷ Art. 6 tot wijziging van art. 147/2 van de codex secundair onderwijs, 2de alinea.

⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de relatie tussen onderwijscurricula en beroepskwalificaties](#), 28 september 2017.

⁹ Art. 2 tot wijziging van art. 44, § 1, 3° van het decreet basisonderwijs.

De Vlor vraagt de schrapping van de decretale bepaling dat de klassenraad extra doelen mag nastreven voor de leerlingen (buiten de ontwikkelingsdoelen die de overheid vastlegt)¹⁰. Hoewel dit ook in de bestaande regelgeving is opgenomen, is de raad ervan overtuigd dat de bepaling overbodig is en niet past in kwaliteitsvolle en sobere regelgeving. Het is immers vanzelfsprekend dat de klassenraad in kader van de individuele handelingsplanning remediërende, differentiërende of compenserende doelen bepaalt.

4 Enkele noodzakelijke verduidelijkingen en bijstellingen

Daarnaast vraagt de raad nog enkele fundamentele bijstellingen van het voorstel van decreet.

4.1 Een hanteerbare omschrijving van de begrippen

De Vlor vraagt om de begrippen uit het voorstel van decreet duidelijker te omschrijven zodat onderwijsbetrokkenen ze kunnen hanteren binnen het uitwerken van een kwaliteitsbeleid op school. Deze werkwijze past in de filosofie verwoord in het referentiekader onderwijskwaliteit en het ontwerpdecreet inspectie 2.0. Deze omschrijving moet zowel de samenhang over onderwijsniveaus en onderwijsvormen heen en de noodzakelijke specificiteit van resp. het gewoon basisonderwijs, het gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon onderwijs garanderen.

Het gaat om het begrip “**basisvorming**”. Het nieuwe kader voor onderwijsdoelen moet garanderen dat jongeren handvatten krijgen om te functioneren in de huidige samenleving én om kritisch en creatief vorm te geven aan de samenleving van morgen. Daarom moet de vorming die scholen jongeren aanbieden, verbindend, verklarend en diepgaand zijn. Ze moet basisbestanddelen van kennis, vaardigheden en attitudes meegeven vanuit het verleden. Ze vertrekt vanuit wetenschapsdomeinen en wijst verbanden aan. De vorming mikt op een lange termijnperspectief zowel maatschappelijk als vanuit het perspectief van de persoon.

De invulling van basisvorming in het basisonderwijs is ook niet hetzelfde als voor het secundair onderwijs. Het basisonderwijs verzorgt een brede basisvorming voor alle kinderen.¹¹ De inhoud ervan is relatief stabiel, maar staat uiteraard ook in relatie tot de maatschappelijke verwachtingen t.a.v. het basisonderwijs.

Voor het secundair onderwijs moet verduidelijkt worden of “basisvorming” in dit voorstel van decreet enkel refereert aan de organisatie van het secundair onderwijs (zoals bedoeld in art. 26 tot wijziging van art. 157/5 van de codex secundair onderwijs) dan wel of een inhoudelijke omschrijving van het begrip basisvorming (in de betekenis van algemene vorming) wordt beoogd.

Daarnaast mist de Vlor voor het secundair onderwijs een coherente en hanteerbare omschrijving van de begrippen: **basisgeletterdheid**¹², **cesuurdoelen**¹³, **differentiële doelen**¹⁴. Indien de

¹⁰ Art. 2 tot wijziging van art. 44, §1, 3°, derde alinea van het decreet basisonderwijs en art. 7 tot wijziging van art. 262 § 1, 1ste alinea van de codex secundair onderwijs.

¹¹ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs. [Advies over een toekomstplan voor het basisonderwijs](#), 8 maart 2017.

¹² Art. 6 tot wijziging van art. 139, § 1, tweede lid.

¹³ Art. 6 tot wijziging van art. 145, 4de alinea.

¹⁴ Art. 6 tot wijziging van art. 147, 4°.

begrippen worden gebruikt, moeten ze in elk geval zo omschreven worden dat onderwijsbetrokkenen ze op een coherente manier kunnen gebruiken.

4.2 Een eenduidige format voor onderwijsdoelen met uitklaring van hun statuut

De Vlor stelt vast dat het voorstel van decreet niet duidelijk is over de format waarin onderwijsdoelen worden geformuleerd. Op de vraag of onderwijsdoelen naast kenniselementen ook steeds **vaardigheden, inzichten en attitudes** zullen omvatten, geeft het voorstel van decreet geen eenduidig antwoord.¹⁵ Het voorstel van decreet maakt daarenboven een onderscheid tussen **twee soorten attitudes**: attitudes die te bereiken zijn en andere attitudes die na te streven zijn.¹⁶ De Vlor pleit voor een eenduidig statuut voor dit soort onderwijsdoelen. Enkel de attitudes die gedragsmatig zijn vast te stellen in een “schoolse” context kunnen deel uitmaken van de decretaal vastgelegde onderwijsdoelen. Er is dus geen nood aan twee soorten attitudes. Algemene criteria om vast te stellen of attitudes al dan niet “bereikt” worden, zijn bovendien een erg betwistbare zaak.

Daarom stelt de Vlor bij wijze van alternatief voor om, conform het oriënterend advies, onderwijsdoelen uit te schrijven onder de vorm van een integrale formulering van een minimaal leer- of onderwijsdoel, zonder de explicitering erbij van kennis, vaardigheden of attitude-elementen.¹⁷ Door een dergelijke systeemgerichte benadering geven ze minder aanleiding tot een aftoetsing als leerresultaten voor iedere leerling. Ze verwoorden beter het engagement van de school ten aanzien van de lerende. Attitudes worden in een dergelijke formulering beter gevat. De benadering draagt bij tot een vereenvoudiging van het stelsel zoals beoogd door het regeerakkoord.

4.3 Leerplannen blijven belangrijk

De inspectie zal haar kwaliteitscontrole (erkenning en doorlichting) baseren op het nastreven van de ontwikkelingsdoelen en op het bereiken van eindtermen (met uitzondering van bepaalde attitudes die na te streven zijn). De raad verwijst naar de afspraken die zijn gemaakt in het kader van het referentiekader onderwijskwaliteit en het nieuwe decreet over de rol van de inspectie daarin. De Vlor wil zeker niet dat het voorstel van decreet zou leiden tot een verengde interpretatie van de opdrachten van de inspectie.

¹⁵ In de definitie van eindtermen en ontwikkelingsdoelen wordt de indruk gegeven dat eindtermen minimumdoelen zijn die bestaan uit kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes: zie art. 2 tot wijziging van art. 44, §1, 1° en 2° (telkens de eerste alinea) van het decreet op het basisonderwijs en art. 6 tot wijziging van art. 139, §1 (eerste alinea) van de codex secundair onderwijs.

De formulering in § 3 stelt dat in eindtermen en ontwikkelingsdoelen “de aspecten kennis, vaardigheden, inzichten en indien van toepassing attitudes aan bod komen” art. 2 tot wijziging van art. 44, § 3 (eerste alinea) van het decreet op het basisonderwijs en art. 6 tot wijziging van art. 143, § 1 van de codex secundair onderwijs.

Uit de bepalingen die betrekking hebben op de goedkeuringsprocedure in het parlement kan weer gelezen worden dat elke eindterm zeker kennis omvat en “dat vaardigheden, inzichten en indien van toepassing attitudes aan bod komen” art. 2 tot wijziging van art. 44, § 5 van het decreet op het basisonderwijs en art. 6 tot wijziging van art. 143, § 2 van de codex secundair onderwijs.

¹⁶ Art. 2 tot wijziging van art. 44, § 1, 2° van het decreet basisonderwijs, 2de alinea en art. 6 tot wijziging van art. 139, §1, eerste alinea.

¹⁷ De Vlor stelt vast dat het voorstel van decreet hier ook de term “inzicht” of “inzichten” aan verbindt. Inzicht staat echter voor een beheersingsniveau van een bepaald onderwijsdoel.

De Vlor ziet onderwijsdoelen, leerplannen en curriculumdossiers als verschillende instrumenten die samen vorm moeten geven aan een ambitieus beleidskader voor onderwijskwaliteit. In het oriënterend advies werd de samenhang tussen al deze instrumenten grondig besproken. Ook in de toekomst zullen de leerplannen een cruciale rol blijven spelen. Ze geven aan schoolteams houvast om een pedagogisch beleid te kunnen ontwikkelen zowel in het basis- als in het secundair onderwijs. Ze geven invulling aan het vormingsconcept van de verschillende aanbieders van onderwijs en zijn verbonden met de keuze voor een pedagogisch project. Daarenboven tekenen de leerplannen de leerlijnen uit over het hele basisonderwijs. Ook voor individuele leerkrachten zijn leerplannen een belangrijk instrument om de onderwijsdoelen te concretiseren in de klaspraktijk.

In het secundair onderwijs zal de inspectie zich baseren op het curriculumdossier. Toch blijven ook in het secundair onderwijs de leerplannen hun waarde houden om leerlijnen uit te tekenen en om de integratie tussen verschillende vormingscomponenten te verduidelijken. Ze focussen op het proces en op het traject dat zo'n belangrijke rol speelt in het referentiekader onderwijskwaliteit.

4.4 Een eenvoudiger kader voor onderwijsdoelen in het secundair onderwijs

De raad stelt vast dat er voor het secundair onderwijs een vrij complex kader aan onderwijsdoelen wordt ontwikkeld. Dit is ten dele te verklaren vanuit de opdrachten van het secundair onderwijs dat jongeren een gedegen en brede basisvorming moet geven, dat jongeren voorbereidt op doorstroming naar het hoger onderwijs en dat jongeren een kwalificatie geeft die hen toegang geeft tot duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. Deze verschillende elementen zijn vertaald in de onderwijsdoelen.

De architectuur voor het secundair onderwijs is in de ogen van de leden van de Vlor complex. De raad dringt aan op een eenvoudiger systeem gebouwd op volgende principes:

- De Vlor heeft in zijn eerdere adviezen ervoor gepleit om **enkel** onderwijsdoelen voor de basisvorming te bepalen **voor de eerste graad en voor de derde graad**.¹⁸
- Vanuit een maatschappelijk perspectief moeten **alle jongeren** die het secundair onderwijs verlaten **eenzelfde kern aan basisvorming** doorlopen hebben. Allen hebben nood aan dezelfde noodzakelijke handvatten om te kunnen participeren als burger in de samenleving. Daarnaast kan de basisvorming gedifferentieerd worden ingevuld overeenkomstig de leerlingenprofielen. Maar voor iedere leerling moet de gemeenschappelijke kern gegarandeerd zijn. De Vlor verwijst hier naar de opmerkingen geformuleerd in het punt 4.1.
- Het voorstel van decreet introduceert ook “**eindtermen voor basisgeletterdheid**”.¹⁹ Het voorstel van decreet bevat geen duidelijke inhoudelijke omschrijving van wat bedoeld is

¹⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Samen vorm geven aan een geactualiseerd beleidskader voor eindtermen, leerplannen en kwaliteitstoezicht. Oriënterend advies](#), 8 oktober 2015; Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de conclusies van het participatief publiek debat over de eindtermen](#), 24 november 2016.

¹⁹ Art. 6 tot wijziging van art. 139, § 1, 2de alinea van de codex secundair onderwijs.

met basisgeletterdheid: gaat het om geletterdheid zoals bedoeld in het strategisch plan geletterdheid 2017-2024²⁰? De Vlor stelt vast dat deze doelen door iedere individuele leerling moeten worden bereikt. Hierdoor verschilt het statuut van deze basisgeletterdheidsdoelen wezenlijk van dat van de onderwijsdoelen voor de basisvorming en sporen de doelen voor basisgeletterdheid niet met de decretaal bepaalde definitie van eindtermen. Daarom pleit de raad ervoor om hiervoor een andere term dan “eindtermen” te gebruiken en terminologische duidelijkheid te creëren voor alle onderwijsbetrokkenen. De Vlor is van oordeel dat de invoering van basisgeletterdheidsdoelen geen negatieve impact mag hebben op het behalen van de onderwijsdoelen voor de basisvorming. De raad is van mening dat alle lerenden de doelen basisgeletterdheid moeten bereiken bij het verlaten van het secundair onderwijs. Het is immers niet mogelijk dat een jongere uit de B-stroom de basisgeletterdheid onder de knie heeft op hetzelfde ritme als de jongeren uit de A-stroom. Heel wat jongeren uit de B-stroom hebben de periode van de leerplicht (16 of 18 jaar) nodig om die leerdoelen te verwerven. Indien de basisgeletterdheid gesitueerd wordt bij het verlaten van het secundair onderwijs biedt dit scholen de kans om cyclische leerprocessen (leerlussen) vorm te geven. De Vlor vindt het belangrijk dat het secundair onderwijs voldoende remediërend, preventief én uitdagend kan werken. De raad wijst erop dat ook jongeren die kiezen voor deeltijdse leerplicht, garanties moeten hebben om de doelen van de basisgeletterdheid te bereiken.

De Vlor verzet zich principieel tegen een concept van “basisgeletterdheid” in het basisonderwijs.²¹

- Het voorstel van decreet wil ook **“uitbreidingsdoelen” Nederlands** voor een bepaalde leerlingenpopulatie. Het is niet duidelijk waarom de decreetgever deze doelen wil invoeren (bovenop de basisgeletterdheid en de doelen van de basisvorming). Het statuut van die uitbreidingsdoelen roept ook nog vragen op.
- Daarnaast voorziet het voorstel van decreet ook **specifieke eindtermen** die bedoeld zijn voor de doorstroming naar het hoger onderwijs. De Vlor pleit ervoor om leerdoelen die doorstroming garanderen, op te nemen in de curriculumdossiers. Deze doorstroomseisen zullen zowel generiek als specifiek moeten worden geformuleerd. Deze kunnen gevoed worden vanuit overleg tussen de onderwijsverstrekkers en de instellingen hoger onderwijs. In eerdere adviezen pleitte de raad ervoor om de overheid hierbij te betrekken.²²

²⁰ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024](#), 26 oktober 2017. In dit advies wees de Vlor al op de mogelijke begripsverwarring.

²¹ Art. 6 tot wijziging van art. 139, § 1 van de codex secundair onderwijs, 2de alinea.

²² Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Samen vorm geven aan een geactualiseerd beleidskader voor eindtermen, leerplannen en kwaliteitstoezicht. Oriënterend advies](#), 8 oktober 2015; Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de conclusies van het participatief publiek debat over de eindtermen](#), 24 november 2016.

4.5 Levensbeschouwelijke vakken

De raad stelt vast dat het voorstel van decreet een evenwicht betracht om de leerinhouden van de levensbeschouwelijke vakken een goede plaats te geven in het curriculum. Deze bepalingen moeten worden samengelezen met de bepalingen uit het ontwerp van decreet inspectie 2.0.

De Vlor is echter van oordeel dat de bepalingen over de toegang van de directeur tot de lessen levensbeschouwelijke vakken²³ te weinig genuanceerd zijn weergegeven. Het komt de directeur niet toe om te oordelen over de naleving van de grondwet. Hij kan wel optreden vanuit de erkenningsvoorwaarden die gelden voor de school. De eerste zin kan als volgt worden geherformuleerd. “De directeur kan de leerlingengroepen tijdens de levensbeschouwelijke les bezoeken om administratieve redenen, om algemeen pedagogische redenen en om na te gaan of er voldaan is aan de erkenningsvoorwaarden van de school.”

De tweede zin kan worden geschrapt omdat dit al is geregeld in de decreten over de rechtspositie van personeelsleden.²⁴

Waarom is hier sprake van Onderwijs in eigen cultuur en religie?²⁵ Wat bedoelt de decreetgever?

4.6 De rol van de Vlor bij ontwikkeling van onderwijsdoelen

De Vlor vraagt om de toekomstige adviesprocedures die het draagvlak voor vernieuwde onderwijsdoelen moeten garanderen, op een niet betwistbare manier te regelen. De bepalingen van art. 70 van het participatiedecreet slaan immers op een procedure die door het voorstel van decreet wordt opgeheven.

Onderwijsdoelen behoren tot de essentie van waar onderwijs over gaat. Het is wezenlijk dat alle participanten een stem kunnen laten horen als onderwijsdoelen worden uitgewerkt. De oprichting van de Vlor in 1991 beoogde onder meer een draagvlak te geven voor de invoering van de eindtermen. De strikte adviesprocedures binnen de Vlor wilden het evenwicht tussen de verschillende aanbieders van onderwijs, de andere betrokkenen bij het onderwijs en de maatschappelijke sectoren waarborgen.

Om alle onduidelijkheid te voorkomen vraagt de Vlor om zijn bevoegdheid voorafgaand aan de finale goedkeuring van de onderwijsdoelen door het parlement een onbetwistbare decretale basis te blijven geven. Dit kan door het adviesrecht van de Vlor te vermelden in art. 2 tot wijziging van art. 44, § 3, 3de lid van het decreet basisonderwijs en art. 6 tot wijziging van art. 143, § 1, 4de lid van de codex secundair onderwijs. De raad vraagt tevens om in het participatiedecreet, art. 70 de woorden “de decreten houdende bekrachtiging van eindtermen, decretale specifieke eindtermen en ontwikkelingsdoelen” in dit decreet te schrappen.

²³ Art. 4 tot wijziging van art. 45, § 2 van het decreet basisonderwijs en art. 7 tot wijziging van art. 147/3, § 3 van de codex secundair onderwijs.

²⁴ Decreet betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het gemeenschapsonderwijs, art. 41; decreet betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden in het gesubsidieerd vrij onderwijs, art. 47decies.

²⁵ Art. 4 tot wijziging van art. 45, § 2 van het decreet basisonderwijs en art. 7 tot wijziging van art. 147/3, § 3 van de codex secundair onderwijs.

Daarnaast pleit het oriënterend advies ook voor een adviesrecht van de Vlor bij sleutelmomenten in de beleidsprocessen voor onderwijsdoelen: de opmaak van de beleidsevaluatie van onderwijsdoelen²⁶, de evaluatie van de basisgeletterdheid²⁷, de principes waarmee de ontwikkelcommissies aan de slag gaan voor het ontwikkelen van de onderwijsdoelen.²⁸

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Harry Martens
voorzitter

²⁶ Art. 2 tot wijziging van art. 44, § 3, 4de alinea van het decreet basisonderwijs en art. 6 tot wijziging van art. 143, § 1, 5de lid van de codex secundair onderwijs.

²⁷ Art. 6 tot wijziging van art. 139, § 1, 3de alinea van de codex secundair onderwijs.

²⁸ Art. 2 tot wijziging van art. 44, § 3, 1ste alinea van het decreet basisonderwijs en art. 6 tot wijziging van art. 143, § 1 van de codex secundair onderwijs.